

III. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

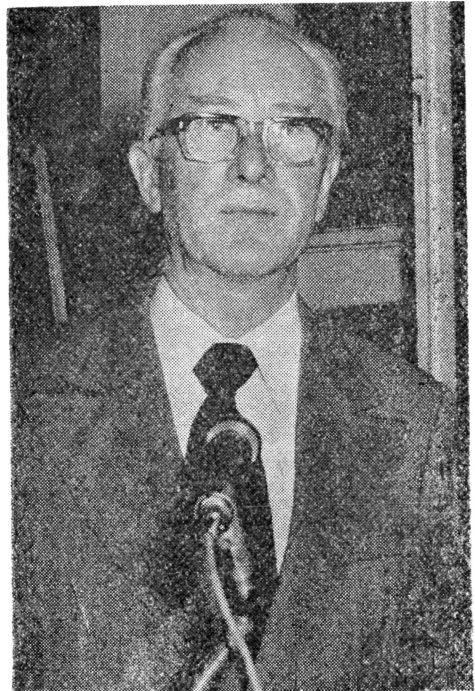
SIEDEMDZIESIĘCIOLECIE URODZIN PROFESORA WŁADYSŁAWA MARKIEWICZA

Profesor Władysław Markiewicz ukończył w dniu 2 stycznia 1990 r. siedemdziesiąt lat. Ten wybitny przedstawiciel nauk społecznych — socjolog, politolog, teoretyzujący publicysta — jest od przeszło czterdziestu lat mocno związany ze środowiskiem poznańskim. Studia socjologiczne odbył i wszystkie stopnie oraz tytuły naukowe uzyskał w naszym Uniwersytecie: magistra — w 1951 r., doktora — w 1959 r., doktora habilitowanego — w 1961 r., profesora nadzwyczajnego — w 1966 r., profesora zwyczajnego — w 1972 r. Od stycznia 1950 r. — jeszcze jako student — pracował w charakterze asystenta w Katedrze Socjologii UP pod kierunkiem prof. Tadeusza Szczurkiewicza, a później w Katedrze Marksizmu-Leninizmu jako zastępca profesora i kierownik. W latach 1962 - 1968 kierował Katedrą Socjologii UAM, w latach 1969-1971 był dyrektorem Instytutu Socjologii UAM, a w okresie 1965 - 1971 r. — dyrektorem Instytutu Zachodniego.

W tym czasie rozwinął intensywną działalność naukową i publikacyjną, osiągając wybitne rezultaty w badaniach nad dziejami i przemianami społecznymi Poznania i Wielkopolski (min. *Społeczne i polityczne przestanki Powstania Wielkopolskiego*, 1958; *Przeobrażenia świadomości społecznej ludności Poznania*, 1968), problemami narodu i świadomości narodowej (*Przeobrażenia świadomości narodowej reemigrantów polskich z Francji*, 1960), pracy i przemysłu (*Społeczne procesy uprzemysłowienia*, 1962), Ziemi Zachodnich (m.in. *Sytuacja wewnętrzna i międzynarodowa Polski a procesy przemian społecznych na Ziemiach Zachodnich*, 1967), nad sytuacją społeczno-polityczną w RFN (*Społeczeństwo i socjologia w Niemieckiej Republice Federalnej*, 1966).

Stałym przedmiotem Jego zainteresowań są stosunki polityczne w Polsce, na temat których ogłosił dziesiątki wywiadów w prasie, radio i telewizji oraz wiele artykułów o charakterze publicystycznym i eseistycznym w czasopismach społeczno-kulturalnych (m.in. w poznańskim „Nurcie” i „Wprost”).

W 1972 r. Władysław Markiewicz przeniósł się z Poznania do Warszawy i tam obejmował kolejno wysokie stano-

wiska w Polskiej Akademii Nauk (sekretarza Wydziału I Nauk Społecznych w latach 1972-1983 i wiceprezesa PAN w latach 1984-1989). W 1971 r. został członkiem korespondentem, a w 1975 r. — członkiem rzeczywistym PAN. Mimo przeniesienia się do stolicy, Władysław Markiewicz utrzymuje bliskie kontakty z poznańskimi instytucjami naukowymi — zwłaszcza z UAM i Instytutem Zachodnim, uczestniczy w organizowanych konferencjach, wygłasza odczyty, recenzuje prace doktorskie i habilitacyjne. Od 1961 r. — nieprzerwanie przez trzydzieści lat — wchodzi w skład Komitetu Redakcyjnego „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego”. W naszym czasopiśmie ogłosił wiele artykułów i recenzji, m.in.: *Rekrutacja pracowników i skład społeczny załogi Kopalni Węgla Brunatnego „Konin”*, 1961 z. 4; *Zachodniemiecka socjologia wobec problemu pokojowego współistnienia*, 1963 z. 4; *Rozwój socjologii w okresie dwudziestolecia Polski Ludowej*, 1964 z. 4; *Wolny czas jako przedmiot badań socjologicznych*, 1968 z. 1; *Pedagogika a socjologia*, 1974, z. 4; *Rozmyślenia w związku z trzydziestą rocznicą wypadków poznańskich*, 1987 z. 1.

Profesorowi Markiewiczowi życzymy zdrowia, spełnienia wszelkich zamierzeń, dokonania wielu dalszych trafnych analiz rzeczywistości społeczno-politycznej w Polsce i ogłoszenia następnych poczytnych publikacji.

Ad multos annos!

Redakcja

KOLOKWIUM HABILITACYJNE DRA JERZEGO TARAJKOWSKIEGO

Dnia 18 lipca 1989 r. na posiedzeniu Rady Wydziału Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu odbyło się kolokwium habilitacyjne dra Jerzego Tarajkowskiego. Posiedzeniu przewodniczył dziekan Wydziału doc. dr habil. Zbigniew Romanow.

Jerzy Tarajkowski urodził się 27 grudnia 1939 r. w Rudzie Śląskiej. Szkołę podstawową i średnią kończył w Poznaniu. W 1959 r. rozpoczął studia w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Habilitant jest absolwentem Wydziału Ogólno-Ekonomicznego tejże uczelni i od 25 lat pracuje naukowo przechodząc od stanowiska technika, poprzez kolejne stopnie i systematycznie rozwijając swój warsztat badawczy. Początkowe lata pracy to badania podstawowych współzależności charakteryzujących rozwój wiodącego działu gospodarki regionalnej — przemysłu Wielkopolski. W badaniach tych (pod kierunkiem i przy inspiracji prof. S. Kruszczyńskiego) rozwija ilościowe analizy wzrostu przemysłu za pomocą funkcji produkcji Cobba-Douglasa. Było to w latach sześćdziesiątych jedno z pierwszych w Polsce zastosowań tego instrumentu badawczego w badaniach regionalnych. Dr J. Tarajkowski poszerza je w trakcie pełnienia funkcji koordynatora Instytutu Gospodarki Regionalnej. Rezultaty tych badań zostały opublikowane w „Pracach Badawczych IGR”, „Przeglądzie Statystycznym” oraz w innych publikacjach jedno- i dwu- i trzytomowych.

Drugi nurt badań Habilitanta to analiza regionalna, przede wszystkim wdrożenie metod ilościowych do planowania rozwoju regionalnego. Wieloletnie badania w tym zakresie Autor podsumował publikacjami opartymi na materiale statystycznym Wielkopolski. Prowadził także badania w ramach krajowych programów badawczych, zyskując uznanie odbiorcy i nagrodę II stopnia Ministra Szkolnictwa Wyższego.

Trzeci nurt badawczy — makromodelowanie opisowe (MMO) — dr J. Tarajkowski zawarł w pracy habilitacyjnej pt. *Modele opisowe w planowaniu roz-*

woju gospodarki rynkowej. Zainteresowanie tym przedmiotem stanowiło przedłużenie badań z lat poprzednich oraz opierało się na unikalnym materiale statystycznym w literaturze zebranej w trakcie studiów w Cambridge (USA) finansowanym przez Departament Stanu Rządu Amerykańskiego w latach 1978–1979. Autor zawarł w pracy typowe przykłady modeli, które można obecnie wykorzystać w praktyce konwersji systemowej w Polsce. Podstawowe tezy pracy habilitacyjnej sprowadzają się do stwierdzenia pilnej potrzeby zmiany asymetrycznego zestawu narzędzi polityki ekonomicznej w Polsce na zestaw symetryczny oraz konieczności zmiany paradygmatu planowania.

Recenzentami rozprawy i całości dorobku byli profesorowie: Bohdan Gruchman (AE Poznań), Andrzej Barczak (AE Katowice) oraz Wojciech Maciejewski (Uniwersytet Warszawski).

W obszernej i zróżnicowanej tematycznie dyskusji w trakcie kolokwium głos zabrało 12 osób, które zadały 25 pytań. Treść ich ułożyć można w dwie grupy tematyczne, istotne z punktu widzenia treści i celu pracy. Pierwsza grupa dotyczyła aplikacyjno-planistycznej strony MMO. Druga grupa pytań koncentrowała się wokół kwestii metodologicznych i metodycznych. W zakresie problematyki zastosowań zapytywano o możliwości wykorzystania MMO w sterowaniu układami złożonymi. Zastanawiano się także nad wyborem modeli zaczerpniętych z literatury amerykańskiej i proponowanych do zastosowania w warunkach polskich. Zainteresowanie wzbudziły także dawniejsze prace Habilitanta, jeszcze z lat sześćdziesiątych, a dotyczące rzadkich wówczas w Polsce badań funkcji Cobba-Douglasa. Wreszcie niebagatelny w tej grupie pytań był sposób wmontowania MMO w procedurę planistyczną.

W grupie zagadnień metodologicznych dyskutowanych w czasie kolokwium habilitacyjnego wymienić należy kryterium kwalifikacyjne wyboru modeli problemowych zawartych w pracy, zestawienie dwu podejść do modelowania: ekonometrycznego oraz opartego na dynamice systemów. Rozważana także była potrzeba wprowadzenia bloku równań behawioralnych.

Dr J. Tarajkowski wyraził pogląd o zróżnicowaniu stopnia stosowania MMO do sterowania procesami rozwoju. Bardziej konkretne odpowiedzi sufluje bowiem MMO problemowe. Większy stopień konkretyzacji, większa dokładność wyników pozwala lepiej wykorzystać te modele w polityce ekonomicznej. Jest jednak oczywiste, iż inżynierskie podejście do sterowania nie może mieć tutaj zastosowania.

Co do zastosowania dorobku badawczego USA w przyszłych warunkach funkcjonowania gospodarki Polski, Habilitant wyraził nadzieję na rychłą kompleksową transformację Polski. Bez spełnienia się obiektywizacji reguł gospodarowania niemożliwe jest wykorzystanie dorobku myśli amerykańskiej. Autor pracy polemizował z poglądem o -nieprzydatności modeli gospodarki rynkowej dla potrzeb przyszłych warunków w Polsce.

Odnosnie do umieszczenia MMO w procedurze planistycznej Habilitant podkreślił konieczność wstrzeźliwości w tym względzie w aktualnej fazie transformacji systemu. Odwołał się także do końcowego fragmentu pracy, gdzie zawarta jest koncepcja ustytuowania MMO w rachunkach planistycznych, jakie przewiduje w polskiej gospodarce rynkowej. Podkreślił także konieczność zmiany paradygmatu planowania oraz holistycznego podejścia do procesu rozwoju.

Co do kryterium kwalifikacyjnego wyboru modeli Autor przyjął zasadę merytorycznej wagi problemu ujętego w MMO i aktualnego w warunkach Polski. Do tych warunków zaliczył: inflację, problemy gospodarki energetycznej, rozwoju obszarów metropolitalnych, gospodarki żywnościowej oraz powiązań z układem globalnym. Nie ulega dyskusji, że problemy te, obok kilku innych (sektor militarny, ekologia, blok finansowy, deficyt i zadłużenie) stanowią klucz do przełamania barier współczesnego rozwoju.

Przy okazji dyskusowania problemów metodologicznych Habilitant udzielił wyjaśnień na temat aktualnego stanu zaawansowania teorii dynamiki i różnic w podejściu do modelowania między ekonometrią a dynamiką systemów.

Obok innych szczegółowych i interesujących wątków dyskusji, dr J. Tarajkowski rozwinął szerzej odpowiedź na temat konieczności włączenia bloku zmiennych behawioralnych do MMO. Nurt ten znalazł wyraz w pracy w postaci części modelu Johansena.

W trakcie dyskusji nad kolokwium podkreślono między innymi znaczenie dorobku naukowego dr J. Tarajkowskiego dla rozwoju wiedzy planistycznej. Zwrócono także uwagę na poważne traktowanie przez niego prac badawczych oraz nie kwestionowany dorobek dydaktyczny Habilitanta. W wyniku dwukrotnego głosowania tajnego Rada Wydziału podjęła uchwałę o przyjęciu kolokwium i nadaniu drowi Jerzemu Tarajkowskiemu stopnia doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie polityki ekonomicznej i planowania.

Tadeusz Kowalski

XXXI OGÓLNOPOLSKA SESJA KATEDR PRAWA KONSTITUCYJNEGO. KOŁOBRZEG 16—28 V 1989

Sesja została zorganizowana przez Katedrę Prawa Konstytucyjnego UAM w Poznaniu i poświęcona była głównie zagadnieniom regulacji praw, wolności i obowiązków obywatelskich w przyszłej Konstytucji polskiej.

Podstawę dyskusji stanowiły referaty Zdzisława Kędzi *Konstytucyjne prawa, wolności i obowiązki obywatelskie — ich pożądany kształt* oraz Feliksa Siemieńskiego *Wolności, prawa i obowiązki obywateli w przyszłej Konstytucji polskiej*.

Doc. Z. Kędzia w swoim referacie opowiedział się za tym, by w przyszłej Konstytucji na nowo ująć status jednostki, a nie ograniczać się jedynie do ulepszeń istniejących rozwiązań. Katalog tych praw i wolności obywatelskich powinien być oparty na czytelnych aksjologicznych podstawach sformułowanych przez ustrojodawcę. Poza tym autor przedstawił szeroki wachlarz uwarunkowań, które muszą być spełnione przy formułowaniu konstytucyjnego katalogu praw, wolności i obowiązków obywatelskich. W zakończeniu referatu Z. Kędzia zaproponował zestaw praw, wolności i obowiązków obywatelskich, który winien być zawarty w Konstytucji.

Prof. F. Siemieński przedstawił w swoim referacie propozycje dotyczące sposobu uregulowania problematyki wolności, praw i obowiązków obywatelskich w przyszłej Konstytucji przy założeniu, że Konstytucja powinna odzwierciedlać rzeczywistość Konstytucję państwa, to jest rzeczywisty układ sił społecznych. Zdaniem autora, omawiana problematyka winna znaleźć uregulowanie w części II przyszłej Konstytucji, której tytuł winien brzmieć: „Wolności, prawa i obowiązki obywateli”. Część ta powinna składać się z takich rozdziałów, jak: obywatelstwo, gwarancje wolności obywatelskich, prawa obywatelskie i obowiązki obywatelskie. Dla każdego z tych rozdziałów autor przedstawił pełen katalog praw, wolności i obowiązków, które jego zdaniem winny znaleźć się w Konstytucji.

Wygłoszone zostały również komunikaty: doc. L. Wiśniewskiego *Zakres i sposób regulacji praw i wolności politycznych* oraz *Gwarancje praw i wolności obywatelskich w przyszłej Konstytucji*; dr H. Suchockiej, *Zakres i sposób regulacji praw ekonomicznych, społecznych i kulturalnych w przyszłej Konstytucji* i L. Kańskiego, *Konstytucyjna regulacja praw i wolności osobistych*.

W dyskusji wzięli udział doc. Bałaban (USz), prof. Janicki (IZ Poznań), prof. Szyszkowski (UMK), prof. Szymczak (UŁ), dr Witkowski (UMK), dr Zajadło (UGd), dr Jabłoński (UW), doc. Sarnecki (UJ), dr Wójtowicz (UWr). W wielowątkowej wymianie poglądów potwierdzono zgodne przekonanie o znaczeniu rozwiązań dla pozycji jednostki w państwie. Bardzo mocno akcentowano funkcję prawną przyszłej Konstytucji i możliwości jej bezpośredniego stosowania. Podkreślono, że na przyszłość kształt rozwiązań konstytucyjnych będą miały wpływ również tendencje rozwojowe naszego kraju oraz sytuacja międzynarodowa.

Kolejny referat, *Informacja o stanie badań nad nową Konstytucją polską*, przedstawił prof. Sylwester Zawadzki. Odpowiedział on również na związane z tym zagadnieniem pytania prof. Szyszkowskiego i mgra Ławniczaka (UWr).

Prof. Andrzej Gwiżdż przedstawił opracowanie ankiety rozesłanej do katedr i zakładów prawa konstytucyjnego na temat zajęć dydaktycznych z zakresu nauki prawa konstytucyjnego. Poddał on również pod dyskusję uczestników sesji własne propozycje dotyczące prowadzenia wykładu i ćwiczeń. Opowiadał się za tym, by wykład wyjaśniał zagadnienia najtrudniejsze, a ćwiczenia stanowiły studium tekstów, ewentualnie dyskusję na określony temat. W dyskusji wzięli udział: dr Pułło, prof. Zawadzki, doc. Sarnecki, prof. Szymczak i prof. Szyszkowski. Podkreślono wagę zagadnień dydaktycznych i przyjęto zobowiązania w zakresie dalszych prac w tej materii.

Łucjan Zawartowski